

Forslag til ny folkeregisterlov – høringsvar fra Samisk språkutvalg

Vi viser til høring av ny folkeregisterlov. Vi viser også til møtet med FIN v/skattelovavdelingen og Skattedirektoratet 18. juni d.å., hvor utvalget ved utvalgsleder Bård M. Pedersen ga innspill til forslag om ny folkeregisterlov og i den anledning fikk utsatt høringsfrist til slutten av august.

Utvalget merker seg med interesse, og er svært positive til, forslaget til ny formålsbestemmelse i folkeregisterloven. Det er sentralt at det lovfestes at formålet er å skulle bidra til at opplysningene i Folkeregisteret skal "*kunne brukes til administrative myndighetsoppgaver, forskning, statistikk og til å ivareta grunnleggende samfunnsbehov*". Dette sett i sammenheng med programmet for modernisering av folkeregisteret, mener utvalget er gode tiltak. De pågående prosessene gir en passende anledning til å iverksette utvalgets innspill knyttet til registrering av samiske språk.

Utvalget anbefaler at ny folkeregisterlov regulerer frivillig registrering av samiske språk. Utvalget har oppfattet at det ikke foreligger tekniske hindringer for et samisk språkregister i et modernisert system for folkeregisteret, og at det er det rettslige rammeverket, folkeregisterloven, som legger føringene for hvilke personopplysninger som kan registreres i et modernisert folkeregister.

Utvalget foreslår derfor at det tas inn en ny bokstav i lovutkastets § 3-1, første ledd, med følgende ordlyd: "samiske språk". I merknadene kan det vises til hvorfor det er ønskelig med språkregistrering, slik utvalget redegjør for nedenfor. Den enkelte person må samtidig i loven sikres rett til selv å melde inn og endre opplysningene om egen språkbruk eller språktilknytning. De nærmere regler om dette og hvilke samiske språk det er ønskelig å registrere, bør fastsettes i forskrift.

Registrering av samiske språk i folkeregisteret

Utvalget mener utarbeidelse av statistikk over samiske språkbrukere er en forutsetning for god og treffsikker språkplanlegging. Derfor må staten ta ansvar for å muliggjøre registrering av samiske språk i Norge. Det er en gjennomgående utfordring i utvalgets arbeid at det ikke foreligger statistikk eller oversikt over antall samiske språkbrukere og hvor de bor i landet. Manglende statistikk gjør det utfordrende å dimensjonere språktilbud for statlige myndigheter, kommuner og Sametinget. Dette gjelder innenfor mange områder, for eksempel helsesektoren, justissektoren og utdanningssektoren. På grunn av manglende statistikk er det i tillegg vanskelig å måle om iverksatte tiltak gir ønskede virkninger, og det vanskeliggjør forskning på området.

Samene har urfolksstatus i Norge. Utvalget mener at manglende statistikk må ses som et brudd på internasjonale forpliktelser overfor urfolk, se særlig ILO-169, artikkel 7, jf. erklæringen fra FNs verdenskonferanse om urfolks rettigheter (2014), artikkel 10. Norge har fått internasjonal kritikk, blant annet gjennom Europarådets ekspertkomite, angående mangel på presis informasjon om samiske språkbrukere og geografisk fordeling. Også FNs rasediskrimineringskomite har rettet kritikk mot Norge angående manglende opplysninger om bruk av samisk som morsmål. Det er lovfestet at samisk og norsk er likeverdige språk. Språkene skal også skal være likestilte etter bestemmelsene i sameloven kapittel 3. Registrering av samiske språk i folkeregisteret er etter utvalgets oppfatning en viktig forutsetning for at rettighetene overfor samiskspråklige skal kunne overholdes, og for at pliktene offentlige instanser i Norge har kan ivaretas bedre for fremtiden, og vil etter utvalgets vurdering også bidra til å imøtegå internasjonal kritikk på en god måte.

Utvalget mener det skal være mulig å registrere ulike samiske språk, og også to morsmål, siden mange i dag er funksjonelt tospråklige. Samiske språk i Norge innebærer flere språk. Sør-, lule-, og nordsamisk er mest utbredt og har en betydelig andel språkbrukere. Registrering av samiske språk forutsetter at det samtidig legges til rette for å benytte samiske skrifttegn i folkeregisteret. Det må i tillegg tas høyde for at mange samisktalende, og da spesielt eldre folk, har samisk som morsmål uten at de behersker å skrive eller lese samisk, slik at det må være mulig å registrere forskjellige muntlige og skriftlige kontaktspråk.

Etter utvalgets vurdering er ikke språk i seg selv en sensitiv personopplysning og det foreligger dermed ikke i utgangspunktet noen personvernrettslige hindringer for en slik registrering. Likevel kan samiske språk, all den tid språk er et av de viktigste kjennetegnene for samisk identitet, indirekte si noe om etnisitet. Utvalget mener derfor opplysninger om språktilhørighet bør være underlagt taushetsplikt. Utvalget har vektlagt at det allerede i dag er hjemlet at opplysninger om Sametingets valgmannstall kan registreres i folkeregisteret.

Utvalget understreker at det er sentralt at opplysninger om samiske språk skal kunne innhentes av relevante offentlige instanser. Dette vil muliggjøre et bedre og mer effektivt tjenestetilbud i tråd med gjeldende lovverk, ved at blant annet språkbehov avdekkes. Statistisk Sentralbyrå bør ha adgang til å utarbeide statistikk på bakgrunn av opplysningene som meldes inn. Det bør være anledning for andre til å be om innsyn i registeret angående samiske språk ut over dette til forskningsformål og andre samfunnsnyttige formål.

Utvalget gjør oppmerksom på at oppbyggingen av et samisk språkregister vil ta tid og at det i starten vil være underrapportering. Utvalget fremhever at en muligheten for å registrere samiske språk i folkeregisteret over tid kommer til å bli svært viktig for utviklingen av samiske språk i Norge.

Med hilsen
Bård Magne Pedersen
Utvalgsleder

Liss-Ellen Ramstad
Utvalgssekretær

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.